

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОРГАН НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА

СЕДМИЧНИК ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

Адрес: София, ул. „Св. София“ № 2 тел. 8-29-83 сметка 110-11 БНБ = Софийски градски клон

† Ловчанский Митрополит МАКСИМ

С Л О В О

ПРОИЗНЕСЕНО НА 3 ДЕКЕМВРИ 1960 Г. В КАТЕДРАЛНИЯ ХРАМ „СВ. ТРОИЦА“ В ГР. ЛОВЕЧ

Възлюблени в Христа
всечестни отци, братя и сестри!

Благоплоден виноград насадила на земята милващата човека Господня десница. С драгоценната кръв на Единородния Си Син Бог придобил Църквата, която направил благодатно лозе на спасението, на което Сам станал върховен Пазител и Уредник, както казва: „Аз, Господ, съм Пазач на обичното лозе“ (Ис. 27:3), а за Свои съработници на него премъдро поставя избрани пастири и учители (Еф. 4:11).

По благия Си промисъл сега Той снизходително изпраща и мен за отговорен архипастирски подвиг на тучен дял от Своего свещено лозе, на който плодносно са се трудили многодостойни мои предшественици, приснопамятни църковни светители.

Със синовно повиновение към Него, след като получих и любомъдрото единодушно благословение на Св. Синод, аз идвам при вас с „добра съвест“ (Тим. 1:9), понеже минах през вратата, а не прескочих отдругаде (Иоан 10:1—2). Общият единен глас, с който вие ме призовахте и топлото вълнение, с което ме посрещате, извикват прилив на възторжени трепети в душата ми и светла радост в сърцето ми, от пълнотата на което приветствувам вас и цялата Ловчанска епархия с благопожелателния апостолски поздрав: „Благодат и мир от Бога Отца нашего и Господа Иисуса Христа на всички вас“ (Рим. 1:7).

С упование на вседействената божествена благодат и в надежда за мирни отношения на искрена взаимност аз днес начевам своето служение среди възлюбленото паство.

Архипастирското служение е високо и отговорно, с многоразлични задачи и изисквания. То ме задължава, следвайки завета на св. ап. Павла (2 Тим. 4:2), усърдно да проповядвам Словото Божие, понеже вярата, която е основа на нашето спасение, „иде от слушане, а слушането от Словото Божие“ (Рим. 10:17). Длъжен съм да бъда ревностен служител на любовта, защото „Бог е любов“ (1 Иоан 4:8), неленостно да благовестя благочестието, тъй като то „е полезно за всичко, понеже съдържа обещание за сегашния и за бъдещия живот“ (1 Тим. 4:8). С усърдна молитва и редовна богослужба трябва да изпросвам небесната

благодат, която представлява вседействена сила на безпределната Божия любов, с която се започва и завършва нашето спасение (Деян. 15:11) и която оправдава и освещава човека чрез св. таинства. Необходимо е с постоянна отеческа обич и душегрижие да предпазвам от съблазни и грехопадения, защото „дяволът, — по думите на св. ап. Петра, — като рикаещ лъв обикаля и търси кого да глътне“ (1 Петр. 5:8). Трябва да лекувам и нанесените от греха рани на душата и съвестта, като називавам в доброто, понеже „здравите нямат нужда от лекар, а болните“ (Мат. 9:12). Приятен обществен дълг ще ми е да укрепвам родолюбието, свещен завет на борческото ни минало, здрава гаранция за радостно настояще, свидна надежда за добро бъдеще; да насърчавам труда, тъй като „който не иска да се труди, не бива и да яде“ (2 Сол. 3:10); да благовестя мира (Еф. 6:15), защото „прекрасни са нозете на ония, които благовестят мира“ (Рим. 10:15). Те благовестят щастливото време, когато народите „ще прековат мечовете си на орала, а копията си — на сърпове, народ срещу народ не ще дигне меч, и няма вече да се учат на война“ (Ис. 2:4).

Следвайки примера на Сина Човечески, Който „не дойде да Му служат, а да послужи и даде душата Си откуп за мнозина“ (Мат. 20:28), подобно на св. апостоли в моята служба аз не ще диря човешка слава (1 Сол. 2:6), а ще понасям немощите на слабите и не на себе си ще угаждам, защото и Христос не на Себе Си угоди (Рим. 15:1—3), а като ръководя с благодат и нелицемерна любов, със слово на истината, чрез оръжията на правдата в дясна и лява ръка (2 Кор. 6:6,7), ще залягам да бъда „образец за верните в слово, поведение, любов, дух, вяра и чистота“ (1 Тим. 4:12), да стана за всички всичко, щото по какъвто и да е начин да спася някои (1 Кор. 9:22).

Всичко ще върша с голяма любов и добра съвест за ваше добро и за успех на служението, към което съм призван. Защото пастирското служение е подвиг благороден, но бreme тежко, тъй като от човек трябва да се твори дело не само човешко, но и Божие, не само земно, но и небесно. И ако аз не казах подобно на Моисея: „Господи, прати другияго“ (Изх. 4:13), а с послушание приех избранието Божие, защото „никой се сам не сдобива с тая

почет, освен оня, който е призван от Бога“ (Евр. 5:4), и с готовност се откликнах: Ето, ида, Боже, да изпълня Твоята воля“ (Евр. 10:9), то е понеже зная, че Божието иго е благо и бремето Му леко (Мат. 11:30), и че Божията сила в немощи се напълно проявява (2 Кор. 12:9).

Ще разчитам на братолюбивата подмога и на моите първи помощници, духовните пастири, енорийските свещеници, които всякога и по-отблизо са между своите енорияши и бдят за техните души. Всечестните отци, духовни наставници аз моля с думите на св. апостола Петра: „Пасете Божието стадо, което имате, като го назидавате не принудено, а доброволно (и богоугодно), не заради гнусна корист, но от усърдие“ (1 Петр. 5:2), а помежду си, по съвета на великия ап. Павла: „Бъдете единомислени, мирни и Бог на любовта и мира ще бъде с вас“ (2 Кор. 13:11). Тъй вие ще имате и моята любов и ще ослаждате трудностите на архиерейския ми подвиг, а ще имате и уважението на своите пасоми, както блаженият Павел съветва: „Молим ви, братя, да уважавате ония, които се трудят между вас, които са ваши предстоятели в Господа и които ви наставляват“ (1 Сол. 5:12).

Вас пък, възлюблени братя и сестри, моля по думите на апостола, да бъдете живи камъни в строежа на св. Църква (1 Петр. 2:4). Ако аз съм ваш

духовен отец, бъдете мои добри чеда и приемайте словото ми „не като слово човешко, а като слово Божие (каквото е и наистина), което и действува във вас, вярващите“ (1 Сол. 2:13). „Стойте, като си препашите кръста с истина и се облечете в бронята на правдата, и обуйте нозете си в готовност да благовестите мира, а над всичко вземете щита на вярата, с който ще можете угаси всички стрели на лукавия, вземете и шлема на спасението и духовния меч, който е Божието слово“ (Еф. 6:14—17). „Живейте в мир“ (2 Кор. 13:11). Подчинявайте се на властите (Тит 3:1). Трудолюбиви бъдете, целомъдрени, трезви и непорочни, любвеобилни и добри, та да сте и моя „радост и венец“ (Фил. 4:1). Молете се за мен, да ми даде Господ дух на премъдрост и разум, дух на свет и крепост, дух на знание и благочестие“ (Ис. 11:2). За да мога да кажа в съдния ден: „Ето ме мене и децата, които Бог ми даде“ (Евр. 2:13).

Всички да залягаме усърдно да градим Църквата Христова — благоплодното лозе на нашето спасение, в труд и мир да служим на нашата скъпа Родина, да творим щастлив живот за прекрасния ни народ.

— Благодатта на Господа Исуса Христа и любовта ми с всички ви в Христа Исуса Амин“. (1 Кор. 16:23—24).

Труден, но свят подвиг

Като се има предвид солидната богословска подготовка на Негово Високопреосвещенство Ловчанския митрополит Максим лесно се обясняват неговите сигурни и все по-успешни стъпки като учител-възпитател в семинарията и протоингел в Русе, като предстоятел на подворieto ни в Москва и накрай главен секретар на Св. Синод. Личните му качества на безшумно, но системно, упорито и задълбочено учене от книгите и от опита на другите и на честно, добросъвестно служене на Църквата му създадоха прекрасна лествица на служебно църковно възхождение, което — превърнато мъдро в личен духовен капитал и опит и в обществен кредит — го доведоха заслужено до единодушното избиране от клира и миряните на Ловчанската епархия и от членовете на Св. Синод за Ловчански митрополит.

След станалия на 20 ноември 1960 г. канонически избор определи се заминаването на Негово Високопреосвещенство за престолния му град и за благодарованата му епархия да стане на 3 декември 1960 година, в навечерието на великия църковен празник Въведение Богородично. В тоя ден Митрополит Максим поотделно се сбогува с Негово Светейшество Патриарх Кирил и всички митрополити, изпратен от тях с най-добри благопожелания и мъдри братски указания за предстоящия му труден, но свят църковно-обществен подвиг. Изпратен бе митрополит Максим най-сърдечно и от всички служители в канцеларията на Св. Синод, чийто шеф като главен секретар на Св. Синод е бил цели пет години. А една група от около 30 души синодални служители, професори и преподаватели от Духовната академия, свещеници, учители в Семинарията и други представители на църковната общественост

от София съпътствуваха Негово Високопреосвещенство до самия му престолен град.

Посрещането на Митрополит Максим в Ловеч стана в 4 часа след обед при прекрасно слънчево време и при тържественото биене на камбаните на всички градски църкви. Официалното посрещане стана в катедралната църква „Св. Троица“. Тук пред вратите на храма да посрещнат своя митрополит бяха застанали в пълно облачение членовете-духовници на Епархийския съвет, игумените на епархийските манастири, архиерейските наместници, много други свещеници. Стекли се бяха и много благочестиви християни. От името на всички посрещачи членът на Епархийския съвет и. д. протоингел на митрополията прот. Михаил Таков приветствува митрополита със следните думи:

„Ваше Високопреосвещенство, Владико свети!

За мене е особено приятно да изпълня поръчението на Ловчанския епархийски съвет, клира и верните от благодарованата Ви Ловчанска епархия, като изразя пред вас синовната ни обич на чеда на Родната ни православна църква към Вас, новоизбрания и удостоен архипастир на древлепросиялата Ловчанска митрополитска катедра.

След блажената кончина на приснопамятния Ловчански митрополит Филарет пред клир и пасоми, а най-вече пред избирателите от Ловчанска епархия се постави историческата задача: кой да бъде избран, за да застане като изпитан кормчия на епархийския кораб и да го поведе със смела и сигурна ръка към тихото пристанище на щастлив и блажен живот. И от дебрите на стария побацим роден Балкан до тучна Мизия и до равното Софийско поле се понесе като шепот от уста на уста едно име, което на 30 октомври т. г. сплоти в пълно единодушие, единомислие и единоедействие всички избиратели, за да се получи незапомненото в епархийската ни летопис: клир и народ „с една уста и едно сърце“ посочиха Вас, богобоязливия ни син на епархийския ни Иерусалим, на Троянския

край — люлка и кърмилник на религиозен и възрожденски дух и напредък — за достоен приемник на оставилите светла и незаличима диря в нашата църковна история блаженопочиналия Екзарх Йосиф I, Ловчански митрополит, и на потрудилите се на Христовия виноград според силите си блаженопочинали Ваши предшественици ловчанските митрополити Дионисий, Иларион, Антим и Филарет.

Ваше Високопреосвещенство, обичний ни Владико! В този радостен и за Вас и за нас ден, денят на Вашето встъпване в престолния и исторически Ловеч, синовно Ви моля да приемете нашите чувства на искрена преданост и любов към родната Църква и лично към Вас, плът от плътта и кръв от кръвта на клира и народа на преминалата през горнилото на много страдания и изпитни Ловчанска епархия, заедно с най-хубавите ни пожелания за благодатно и щастливо служение — църкви и народу на пользу.

Та кой, Владико свети, би послужил по-предано на своята родна майка от собствения ѝ син? . . .

По древен славянобългарски обичай сега, когато встъпвате в престолния епархийски град, Ви поднасям хляб и сол, като възнесен израз на синовен сърдечен прием на любим отец и очигледен архипастир.

И ето, в това Ви качество на наш духовен ръководител и наставник, Ви предавам от името на Епархийския съвет отличията на митрополитската власт, за да посетите по примера на Пастиреначалника Христа словесното Ловчанско епархийско стадо и да го водите към върховете на религиозно-нравственото съвършенство (Иоан. 10:4).

На многая и многая лета, Владико свети!“

Гръмко възторжено многолетствие, изпято от всички духовници и от народа, огласи църквата и околността. На Митрополита бяха поднесени хляб и сол и се облече в архипастирските отличия, корона, мантия и жезъл, след което в отговор на приветствието той произнесе следната реч:

„Мир вам!
(Иоан. 20:19)

Братя и сестри,

След блажената кончина на приснопаметния митрополит Филарет Богу било угодно, чрез единодушния глас на клира и църковното изпълнение, да призове мене на отговорна архипастирска работа в историческата Ловчанска епархия.

С трепетно сърце аз днес встъпих в прекрасните предели на богодарованото ми наследство и с развълувана душа пристигнах в катедралния град Ловеч, за да продължа една свещена традиция на чист църковен дух и твърдо национално съзнание, родени в буиния огън на скъпата саможертва пред светлия олтар на Бога и народа.

Будният Ловеч измежду всички наши градове щастливо си извоюва честа да бъде столица някога на очакваща в родилни мъки скъпата си свобода България. Тук в себеподобен подвиг дякон Игнатий, безстрашият апостол на свободата Левски, смело ръководеше националната борба за освобождение, за „святата и чиста република“.

Все по това време за върнатата си служба на Църквата и Отецеството Ловчанският митрополит Иларион бе обграден с безпределна народна любов и избран за пръв председател на новоучредената Българска Екзархия, от който пост той скоро трябваше да се откаже по искане на турското правителство.

Неговият, след смъртта му, заместник на Ловчанската катедра митрополит Дионисий е също много достоен архипастир. По случай неговата блажена кончина, едва на 34-годишна възраст, Ботев пише „Коя е била причината за смъртта на този най-млад член на нашето архипастирско тяло? Покойният е отровен. . . Покойният се е грижил да отвори училища по селата, да прибере в епархията си добри и достойни учители и във всяко едно отношение да бъде защитник на своя угнетен народ. Последното го лиши от живота му. Така е загинал един от най-добрите и най-достойните наши владци. Вечна ти памет, защитнико на народа. . .“ (Знаме, бр. 20 от 28 юни 1875 г.).

След Дионисиевия трагичен край в 1875 г. за кириарх на Ловчанската епархия е избран и ръкоположен Митрополит Йосиф, човек с голямо образование, широка култура и смел замах. Скоро той става и Български Екзарх.

Неговото църковно-народно дело в зората на свободна България, умело развивано в правилната орбита на близки отношения със св. Руска православна църква и тясна братска дружба с нашия освободител, великия руски народ, записа светла епопея в бурната българска летопис.

След неговото блажено преставяне в Господа през 1915 г. Ловчанският митрополитски престол се опразва и епархията започват да управляват митрополити-заместници, докато в 1937 година се избира отново титулярен неин кириарх. Като заместниците митрополити и техните викарни епископи, така и последните двама титулярни Ловчански иерарси Антим и Филарет са послужили, според силите си, с добра съвест на своето паство.

Ето сега на мене се връчча отличията на Ловчански епархийски кириарх. Аз поемам високо служение с много отговорности. С ограничени сили трябва да върша земно и небесно дело. „Встъпвам, както се изразява един руски светител, с малка лодка във велико плаване“.

За благополучен успех на такова тежко плаване е необходимо голямо самообладание, добро умение и курс към светла цел. За да имам здрава подкрепа и да не унивам в трудностите на предстоящото ми отговорно служение, аз ще се опирам на крепката Господня десница, която при показано малодушие от св. ап. Петра го избави от пропадане в бездната на бурното море (Мат. 14:28—31). Ще разчитам на постоянната подкрепа и на клира и народа.

Умелостта се придобива при добри учители. Аз преминах щастлива духовна и църковно-административна школа под компетентното ръководство на вещи наставници, начело със Светейшия Български Патриарх Кирил и Негово Светейшество Московския и на цяла Русия Патриарх Алексий. Достатъчно е било да съм проявявал малко усърдие, за да придобия знания и опитност за успех в бъдната ми работа. Дано бъдещето бъде ласкаво към мене.

Целта на делото, което начевам, е свещена: земно, в мир, добруване и небесно спасение на повереното ми любимо паство.

Аз ще се стремя усърдно по мярката на силите си, да достигам тая цел, за да оправдая доверието, което ми се оказа и надеждите, които ми се възлагат.

Все сърдечно благодаря за изказаните ми от Негово всеблагоевество протоиерей Михаил Таков поздравления и благопожелания от името на клира и паството на Ловеч и Ловчанска епархия.

Възлюблени,

Преподавам на вас, на вашите домове и на цялата епархия моето първо архипастирско благословение с най добри отечески пожелания. „А Сам Господ на Мира да ви дава мир винаги и всякога; Господ да бъде с всички вас“ (II Сол. 3:16) Амин“.

Ново гръмко многолетствие изпрати последните думи на Негово Високопреосвещенство.

След това в храма се отслужи велика вечерня. През време на вечернята благочестивите християни смирено и с грейнали лица минаваха покрай владишкия трон, за да получат благословението на своя нов владика. След вечернята Негово Високопреосвещенство отслужи тържествен благодарствен молебен, в края на който Негово Високопреподобие архимандрит Иоан, протосингел на св. Софийска митрополия, като делегиран от Св. Синод, прочете велегласно от солея специално послание, в което Негово Светейшество Патриарх Кирил и Св. Синод известяват на клира и паството от Ловчанската епархия за каноническия избор и за братолюбното изпращане на митрополита Максим в Ловеч. След прочитането на посланието новият митрополит се обърна към присъстващия в храма благочестив народ с пламенно високоназидателно слово, в което изложи основните линии на своята бъдеща архипастирска дейност. (Словото печатаме на уводно място в този брой на „Църк. вестник“).

След архипастирското слово, което беше изслушано с голямо внимание, във от Църквата, при про-

бовете на блаженопочиналите митрополити Антим и Филарет, митрополит Максим отслужи панихида за своите преставили се в Господа предшественици.

От църквата Митрополит Максим и духовенството се отправиха за митрополитския дом, дето на новия митрополит поднесе хляб и сол и го приветствува от името на служителите в митрополията секретарят Живко Борлаков, който пожела, щото митрополитският дом, който неизбежно ще бъде свидетел на много тревоги, напрежения и усилия, свързани със самото високо и отговорно служение, да бъде свидетел и на много любов, взаимно доверие и взаимопомощни грижи, а оттам и свидетел на висока радост и съзнание за добре изпълнен църковен и патриотичен дълг.

При посрещането Негово Високопреосвещенство бе поздравен от Тома Василев, председател на градския народен съвет, Георги Босолов, народен представител и председател на окръжния народен съвет, и Минко Славчев, председател на градския комитет на Отечествения фронт.

На другия ден — празника Въведение Богородично — Негово Високопреосвещенство отслужи своята първа архиерейска света литургия в катедралната. В службата взеха участие архимандритите Иоан, Атанасий и Мирон, членовете съветници иконом Матей Танчев и протоиерей Михаил Таков, архиерейските наместници иконом Васил Попиванов (Троян), иконом Григор Гешев (Ботевград), протоиерей Иван Велчев (Пирдоп) и протоиерей Петър Йотов (Тетевен), протоиереите съученици на Митрополита Иван Канинчев (София) и Тихон Капанджиев (Русе), дяконите Йордан Мицов и Пенчо Димитров от София и иеродякон Теодосий от Ловеч. Пя изискано и молитвено дамският хор при църквата под ръководството на протоиерей Николай Георгиев. Църквата беше изпълнена с богомолци.

В края на службата митрополит Максим произнесе слово за празника и по-конкретно за привързаността, която Пресветата Дева Мария е имала към Божия храм, където от съвсем рано е въведена и дето най-добре са подхранени и укрепнали в пълнота високите и добродетели, заради които тя бе удостоена да стане Майка на Спасителя на човечеството. Нейният пример митрополит Максим призова да следваме и ние, които от посещението си в храма черпим вяра, богомъдро знание и сили благодатни да служим плодносно на своето спасение.

На края Негово Високопреосвещенство лично причасти много подготвили се за тоя ден причастници.

След службата, в 11.30 часа, в митрополитския дом митрополит Максим даде скромно сърдечен прием, на който присъствуваха всички дошли от София, взелите участие в службата духовници, служителите при митрополията и много представители на църковната общественост в града. През време на приема началникът на административния отдел при Св. Синод Йордан Попилиев се обърна към митрополит Максим със следното приветствено слово:

„Ваше Високопреосвещенство, от името на всички служители в синодалната канцелария и поделенията и, които, като Главен секретар на Св. Синод ръководехте в службата им пет години, Ви поздравявам всесърдечно по случай избирането Ви и заемането от Вас днес на истори-

ческата Ловчанска митрополитска катедра и Ви пожелавам щастливо и плодносно архипастирско многолетие. Уверявам Ви, че нашите поздравления и пожелания са искрени и с радост отравени, тъй като Вие, бидейки строг по отношение на реда и дисциплината в канцеларията, съдновременно имахте такава обноска с подчинените си, че укорът Ви се приемаше с голямо внимание и напътствието Ви беше всякога желано. Добър ръководител е оня, подир който никой не може да каже: „Аз му бях любимец“, или друг да промълви: „Той ме ненавиждаше“. Това Вие постигнахте в пълна мяра, затова именно поздравленията и пожеланията ни се изказват от сърце.

Ваше Високопреосвещенство, Вие сте възприели такъв начин на отношение към ония, с които работехте и сред които се движехте, че трудно се разкриват качества на Вашия характер. Аз обаче, поради службата си, имах възможност всекидневно да бъда близко до Вас и макар Вие скъпернически да изяввахте онова, което знаехте, което е натрупано в сърцето Ви и в ума Ви, успех може би най-добре от всички служители в тия пет години на съвместно служение да проникна във вътрешния Ви живот и затова мога да заявя, че Вие сте вярно и всеотдайно в служение на родната ни Църква, че радосте за Светото Православие, скъпо многовековно наследие, че Вие съдновременно имате ясен поглед за верния път, който е избрал нашият народ и не ще пожалите сили да сочите на ония, които Бог чрез гласа на клира и народа на Ловчанската епархия Ви повери, правилността на този път, че Вие най-сетне не ще скъпите силите си да разкривате на клира и вярващия народ в богодаровната Ви епархия истината за мира и правдата в света.

Може би пътят Ви досега, гледан от страни, да е бил лек. Може би така да се струва и Вам, като поглеждате назад. И това е оправдано. Защото не бехте на върха. А върховете са винаги във най-силна буря. Там се срещат и бушуват ветровете, докато под тях по-често е тишина и покой. И защото други бяха на върха и тези други носят тежотата на многото. Но ето че и Вие възлезохте на върха на църковния живот. И Вас неизбежно ще брунат насрещни ветрове. Вярваме, че имате сили да стоите прав и да отстоявате. Пък и голяма опора имате в богомъдрите синодални архиереи начело с Негово Светейшество Патриарх Кирила, които осветени десници с голяма любов и с единомудно братско разположение написаха Вашето име на бюлетините си, а и вчера все тъй братски сърдечно Ви изпратиха за престолния Ви град. Ще имате и любовта на всички ония, на които не е чуждо Вашето добросърдечие, отеческа снизходителност, Вашата любов към Църквата и трудовия ни народ.

Ваше Високопреосвещенство, желяем Ви успех в служението Ви за благо на Църквата и благополучието на народа.

На многая лета!“

Всички присъстващи съпроводиха с възторжено многолетствие последните думи на приветствието. На него Митрополит Максим отговори с най-топли думи, като даде израз не само на благодарност за добрите чувства, но и от своя страна увери служителите от Св. Синод, че завинаги ще ги има в сърцето си като добри досегашни сътрудници, а като член на Св. Синод в пълен състав ще ги има с радост и за по-нататъшни сътрудници в общото църковно дело.

Много сърдечно приветствие от страна на професорите при духовната академия и учителите от Семинарията към техния украсен с изрядни качества питомец-митрополит поднесе професор д-р Иван Марковски, който изрази своята благодарност към Бога, че му е дал да доживее тоя момент за всеобщо признание за високите качества, които той всякога е виждал и изтъквал у митрополита Максима.

На това приветствие Митрополит Максим отговори дълбоко развълнуван, като поблагодари както за добрите чувства, така и за всичко, което учителите и професорите са му дали и от своя страна

увери, че ще се старая добре да оплодотвори получените от учители и наставници знания.

Приветствие от името на Окръжния комитет на БКП, на Окръжното ръководство на БЗНС и на Градския и Окръжнен народен съвет поднесе народният представител Георги Босолов. В него той, след като поздрави митрополита Максима със сърдечно добре дошъл и изрази радостта си, че идва за митрополит човек, познаващ от дете тоя край, му пожела дълголетие и мъдра църковна дейност в духа на ония принципи и завети, които именно правят родната православна църква в най-пълния смисъл на думата народна църква и ѝ отреждат високи патриотични задачи. По-специално днес едно най-високо и благородно нейно задължение е служенето на световния мир и на правдата и човешките свободи в света.

В отговор на това приветствие митрополит Максим каза, че нему са скъпи подобни приветствени думи и че той има ясно съзнание както за потясно църковните, религиозните, така и за по-ши-

роките патриотични и миротворни задачи, които стоят пред Църквата и пред всичките нейни по-големи и по-малки служители. Ясен и близък му е и поетият от народа ни път на правда и мир. Като има пред очи и примера на великата Руска църква и нейния голям патриотичен и обществен опит, ще вложи всичките си сили в служба на Църквата и народа ни.

С това приключи приемът в митрополитския дом. Приветстващите се приближаваха да вземат прощално благословение. Изпращачите от София сега сами на свой ред бидоха изпратени и благословени за път от Митрополита Максима.

В малкото, но спретнато и в стопански възход село Малка Брестница на гостите от София бе сервиран от името на митрополита и митрополията обяд.

Бог да бъде с Митрополита Максима, който в тежки за човечеството, но героични и епохални дни, поема своя труден, но свят подвиг.

Д-р Дим. Пенев

Църквата в с. Локорско, Софийско — паметник на Самоковската живописна школа

(Стенописи от Коста Вальов и икони от Димитър Зограф)

Недалеч северно от София в полите на Стара планина е с. Локорско. Тук се намира стара църквичка, посветена на св. Николай Чудотворец. Тя е еднокорабна сграда с притвор. Сводът на църквата е кобилицообразен — той явно сочи на възрожденската ни архитектура. Полукръглият свод на притвора се поддържа в страни от по три долепени един от друг дървени диреци. Самият храм с олтара е изписан. В четвъртата ниша до жертвеника стои датата 1834 г. Големите олтарни икони св. Николай, св. Иоан Кръстител и Исус Христос носят съответно годините 1831, 1832 и 1834. Година 1832 е отбелязана и на малката икона св. Марко от горния ярус на иконостаса. Следва от всички тези дати, че самият храм ще да е бил построен именно към 1830—1831 година. Оттогава собствено започва и неговата разукраса с икони и най-сетне и със стенописи.

Към така построен храм впоследствие — в 1860 г. — се прибавя още един въздълъг притвор за трапеза. Над вратата на този притвор-трапеза стои надписът: „Локорско. Храмъ свети Николая приложникъ попъ Стоилъ. Стояня. Иованъ Цветанъ Геле Пеню лето мая 10 день 1860“. Същата дата 1860 г. се чете и в кования надпис над вратата: „1860. Попъ Стоилъ мастер Стоилъ. Боню Попофъ.“ Поп Стоил е бил ктитор и на стенописи по източната стена на тоя притвор, а също и на живописи по вътрешния притвор и северната стена на храма. Цялата тая живопис е от 1868 г. Това личи от надписа точно над нишата на източната стена на външния притвор. Тук се чете: „Настоятель: попъ Стоилъ и презвитера его Гена и семь чадамъ и со семь домъ: 1868: сене.“ — Наварно към 1896 г. външният дълъг притвор бива преграден на две — отделно помещение за трапеза и малък външен притвор с врата също от юг. На розетката и ключалката на тая врата е изкован надпис с годините 1896 и 1897. Ще рече — към това време е станало преграждането на притвора на две — на същински външен притвор и на помещението за трапеза.

В тоя вид е засега цялата църковна сграда. Сграда — много скромна. Долепена е току до самия баир в северо-западния край на селото, където е и селското гробище.

Видно е — тук особена архитектура няма. Интересен е възрожденският кобилицообразен свод.

Като паметник на изкуството, обаче, тази църквичка е ценна преди всичко със своята по-стара живопис от 1834 г. и със своите икони откъм 1831—1834 г.

Живописи са от Коста Петрович Вальов, а иконите са от Димитър Христов Зограф. Това са самоковски майстори от епохата на Възраждането ни. Майстори — от класа. Димитър Зограф е син на Христо Димитров — основоположник на Самоковската зографска школа. Той е брат на Захари Зограф. А Коста Петрович Вальов е зет на Христо Димитров. Следователно тук, в с. Локорско, имаме работи от шурек и зет. Това действително са изпитани майстори.

Димитър Зограф е по-големият син на Христо Димитров. Той е роден през 1796 г. Когато баща му умира в 1819 г. той е вече на 22 години. До тая възраст той добре се е школувал в зографското изкуство при баща си. Добре се е школувал в туй отношение и зетът Коста Вальов. Димитър ще обучава сетне и брат си Захари Зограф — роден в 1810 г. Тъй двамата братя със зетя си възрастват в големи зографи — видни представители на Самоковската школа. Виден представител от това същото време е и Иван Образописец (1795—1854 г.). Сетне на всички синовете продължават делото на своите бащи. Самоковската школа завладява не само Самоковско. От нея има работи в Пловдив, Асеновград (преди Станимъка), Бачковския манастир, в Троянския, Преображенския и Долнобешовишкия манастири, във Враца, в София и Софийско, в Рилския манастир, в Белград, в Атон... в София има икони в църквата „Св. Неделя“. Има икони в Илиенския манастир. Такива значи има и в църквата на с. Локорско заедно със стенописи... Стенописи има и в Лозенския манастир. И в Горно-пасарелската църква стенописите са от Самоковската школа — и то тъкмо от Коста Вальов. (Сега селото и църквата не съществуват вследствие изграждане на язовира — стенописите са свалени с мазилката и запазени).

Всичко от тая Самоковско, както и от другите ни възрожденски школи — Тревненската, Банската и пр. — е ценно. То говори много за българското изкуство, за възможностите изобщо на българския творчески гений...

Следователно и църквичката в с. Локорско, Софийско, със своята живопис и със своите икони е извънредно ценен паметник на нашето изкуство. Тук добре се представят и Димитър Зограф и Коста Вальов Зограф.

Че иконите тук са от Димитър Зограф — това се установява от запазеното тевтерче на самия Димитър Зограф, където е отбелязано между другото какви суми има да получава той и от с. Локорско, Софийско. Освен това и самите икони показват, че са дело на Димитър Зограф. От него тук са и други две големи икони — св. Богородица и св. Архангел Гавриил, както изобщо и малките икони на горния ярус (пояс) на иконостаса, а именно: Исус Христос, св. Богородица, св. Иоан Кръстител, със св. апостоли — Петър, Матей, Лука, Андрей, Вартоломей, Тома и Павел, Иоан, Марко, Симон, Иаков, Филип, Иуда (не Искариот). По изработка, по стил на работа всичките тези икони са много близки — почти еднакви — с работите, с иконите на Димитър Зограф в Пловдив в църквата „Св. Неделя, в църквата „Св. Николай“ и др. Те са икони много близки до творчеството на баща му — близки повечето до атонското, до византийското изкуство. Техните лица са сериозни, строги, с доста тъмни бои рисувани, но иначе вещо изпипани... Освен дати по някои от големите икони отдолу могат да се прочетат нейде още и ктиторски имена, както и цената на иконата — 50 или 55 гроша и пр.

Стенописите от Коста П. Вальов са в олтаря и по южната стена на наоса — това е запазено засега. В олтаря в конхата е дадена св. Богородица Ширшая небес, а под нея са св. Василий Велики и св. Григорий Двоеслов, Св. Иоан Златоуст е до дяконика. На южната стена до дяконика е св. Игнатий Богоносец. В нишата на жертвеника е Исус Христос с потир. Над жертвеника е св. архангел Гавриил от Благовещението. Св. Богородица от Благовещението пък е на срещуположната страна. По южната стена на наоса със запазената тук живопис от същия Коста Вальов се редят образите на св. Нестор, св. Трифон, св. Николай Софийски, св. крал Милутин, св. Екатерина, св. Варвара и св. Георги Софийски.

Човек гледа всичките тези стенописни образи в олтаря и по южната стена на наоса, сравнява ги с тези в долния пояс живопис в олтаря на голямата църква в Рилския манастир, сравнява ги още и с работите от Горно-Пасарелската църква, и вижда наистина много общи неща. Ктиторският образ на дядо Вуче от Горно-Пасарелската църква — да не е възкъсната му брада — е почти

същият образ на св. Василий Велики в църквата в с. Локорско. Почти над всички образи в Локорско имаме същия трицветен фон, както при тези образи в долния пояс живопис в Рилската църква. А знае се, че Горно-Пасарелската църква е изписана в 1844 г. именно от Коста Вальов (според надписа). Същият Коста Вальов заедно с Иван Образописов сключват контракт (договор) на 10 май 1841 г. да изографисат олтаря на новата съборна църква в Рилския манастир. Това изписване там продължава именно до към 1844 г. Следователно, взета по своите общи неща с работата на Коста Вальов в Рилския манастир и в Горно-Пасарелската църква и живописиста в Локорско от 1834 г. е дело на същия зограф Коста Вальов. Това, впрочем, се установява и от бележката на Димитър Зограф в тевтерчето му относно сметките на същия за с. Локорско. Бележката по смет препис от проф. В. Захариев гласи: „1835. Що има да взимамъ от човеди пари беанъ 1834 октомвриа 26: 165—880 гроша от село Локорско, що работихме съсъ Костоте да зимамъ“. Този Костоте в тая бележка е несъмнено Коста Вальов — зетът на Димитър Зограф и на Захари Зограф.

Свободната ръка на художника Коста Вальов тук, в Локорско, е на лице. Ние имаме наистина едни прекрасни стенописи — с хубави наситени тонове, с чувство за форма и линии, със стремеж към голяма изразителност... Възрожденецът зограф Коста Вальов си личи тук още и с подбора на някои светни за рисуване. Тук са българските светни — св. Николай Софийски и св. Георги Софийски. Тук е още и св. крал Милутин. На северната стена на храма вероятно е имало още и други български и славянски светни, но за жалост те са замазани и сега там има друга много слаба живопис — тази от 1868 г., изпълнена още във вътрешния притвор и по източната стена на външния притвор.

И това, което е оцеляло досега в Локорската църква от Коста Вальов, е много ценно. Цени са много в тая църква и иконите от Димитър Зограф. Сградата обаче тук е в доста застрашено положение. Не само претърсване на покрива, но и цялостно заздравяване се налага на тая сграда.

Д-р В. ИВ. ПАНДУРСКИ

ЦЪРКОВЕН АМБОН

Тайнството на въплощението

Слово за неделя пред Рождество Христово

Намираме се в последната неделя на рождественния пост. Само няколко дни ни делят от Рождество Христово, един от най-великите празници, които земята познава и чувствува. Колко много надежди крие в себе си тоя празник, колко много радост! „Христос се ражда! — пее Църквата. — Прославете Го! Христос иде от небесата! Срещнете Го! Христос е на земята! Възнесете се!“ Нима може да се опише радостта, която изпълня сърцата на едно семейство, в което се ражда нов човек? Нима може да се изрази с обикновени човешки думи радостта, която свети като слънце в душите на милионите членове на гражданото, общочовешко семейство, които знаят, че се е родил на земята предвечният Син на Живия Бог и че всяка година по това време празникът на Неговото рождество излива неизброимо благодатта си във всяко вярващо сърце? На днешния ден Светата Църква, като ни напомня за това събитие, ни зове да вникнем в него с разум, просветен от вярата и прочистен от благодатта. Пред нашия духовен взор се очертава великото тайнство на въплощението, съдържанието на което се изразява в простите думи: Бог се яви в плът, Бог се показа на света в образ на човек! Наистина тайнство — колкото чудно, толкова и славно!

Светото литургийно евангелие, като ни предава историческото родословие на Господа Исуса, Спасителя на света, посочва, че по плът, по земен произход Той е потомък на светия пророк и псалмопевец Давид, из светия,

прославил се като приятел Божи древен патриарх Авраам, предаността на когото към Бога стигнала дотам, че бил готов и сина си да пожертвува за Него. Следва нататък самата история на Боговъплощението. Рождението на Исуса Христа станало тъй: След сподяването на майка му Мария за Иосифа, последният разбрал, че тя е неправа. Понеже бил праведен и не желал да я осрами, той поискал тайно да я напусне. Но когато намислил това, Ангел Господен му се явил на сън и му казал: „Иосифе, сине Давидов, не се бой да приемеш Мария, жена си; защото заченалото се в нея е от Духа Свети; тя ще роди Син, и ще Му наречеш името Исус; защото той ще спаси народа Си от греховете му.“ А всичко това станало, за да се сбъде реченото от Господа, чрез пророка Исая, който казал: „Ето, девицата ще зачене в утробата си и ще роди Син, и ще Му нарекат името Емануил“, което ще рече: с нас е Бог. Като станал от сън, Иосиф постъпил тъй, както му наредил Ангелът. Приел жена си и тя родила своя първороден и единствен Син. И той му дал името Исус (Мат. 1 гл.).

Зачатието на Богочовека станало в деня Благовещение, девет месеци по-рано, когато архангел Гавриил влязъл в дома на същата тая чудна Девица и ѝ казал: „Радвай се, благодатна! Господ е с тебе; благословена си ти между жените... Ето, ти ще заченеш в утробата си, ще родиш Син и ще Го наречеш с името Исус. Той ще бъде велик и ще се нарече Син на Всевишния“ (Лук. 1:28—32).

А раждането на Господа станало в онова време, когато по заповед на кесаря Августа из цялата негова империя, включително и в Палестина, се извършвало преброяване на населението, — преброяване, което било първо когато Кириний управлявал Сирия. Съгласно заповедта всеки трябвало да се запише в селището, от което произхождал. При това голямо раздвижване на хората праведният Иосиф и света Дева Мария тръгнали от Галилея, от градеца Назарет, за Иудея, за града Давидов, наречен Витлеем. Край този град в известната рождественска нош се родил Богомладенецът. Пречищата Му Майка го носила и положила в ясли, понеже нямало място за тях в странноприемницата (Лук. 2:1-7).

Това е, което знаем за тоя централен факт, който разделя времето, в което човешкият род съществува на земята, на две половини, — време на стария свят, в който човечеството, измъчвано от люти грехове, жадувало за истинския, живия, вечния Бог, и време на новия свят, в който човечеството видяло Бога в образ на Човек, видяло Го прочистено и освободено от греховете си, видяло Го спасено от тъмните, тревогите, мъките и смъртта си.

Тъй че ние се готвим да чествуваме тоя предел между старото и новото, между мрака на древните векове и светлината на новите, месиянските векове, които се оказват безкрайни, както безкраен е Сам Бог. Ядката на тоя предел е самото таинство на въплощението, което св. Иоан Богослов, възлюбеният ученик Христос, тъй разкрива още в първата страница на своето Евангелие: „В начало беше Словото, и Словото беше у Бога, и Бог беше Словото. То беше в начало у Бога. Всичко чрез Него стана, и без Него не стана нито едно от онова, което е станало... И Словото стана плът, и живя между нас, пълно с благодат и истина; и ние видяхме славата Му, слава като на Единороден от Отца“ (Иоан. 1:1-3, 14). Този, чрез Когото всичко станало и става, Който стои над времената и в Когото времената текат като мигове, през времето на кесаря Августа, когато Кириний управлявал Сирия, стъпил с човешки нозе по тая наша малка земя, заходил по нея като човек с плът, с мозък човешки, с кръв човешка, с кости човешки, с очи, език и уши човешки. Какво таинство, колкото непостижимо за ума, толкова и близко до сърцето! Безкрайният, всеобемлящият приел реалните очертания на Човек, Който се уморявал и почивал, спал и се събуждал, радвал се на светлината като дете и тъгувал и плакал като скърбяща майка, която е загубила своето дете.

Интимната страна на това, велико таинство се състои в това, че като приел човешко естество, от Син Божий като станал Син Човечески, мировият Спасител вътпнил в родство с човеците, Бог се оближил до такава степен с тях, че им станал по-близък от всичко друго на света. От край-време съществува въпрос: може ли човечеството да познае Бога, ако Бог не му се покаже в образ на човек? Нима е възможно ограниченият дух човешки да обхване безграничния Дух Божи, за да Го разбере? Няма друг път за връзка между Бога и човека, между висшия, всемогъщия Разум и разума на обикновения човек, освен пътят, познат със скъпото име Иисус Христос. Затова и Сам Той е казал за Себе Си: „Аз съм пътят“. Старият свят е бил свят налутане, на търсене, на падания и ставания в мрак, и в буря, и в студ, и в тъпота на ума, на сърцето и на волята. Новият свят се оказал свят, в който човеците видели и виждат Безкрайния, Всемогъщия, Вечния Бог толкова близо до себе си, колкото е близо душата до тялото, когато тялото живее чрез нея. Ние, смъртните, обикновените човеци можем да разберем таинството на въплощението само чрез отворите на сърцето си, през които влиза кръв от Неговата света кръв, проляна на Голгота за нас. Колкото по-високо ние се издигаме до Богочовека чрез Него Самия, толкова по-добре и по-ясно разбираме, как тъй Бог станал човек, как тъй Словото станало плът и живяло между нас, пълно с благодат и истина.

Три века преди началото на нашата, новозаветната ера, във времето на египетския фараон Птолемея старозаветните книги на Светата Библия били преведжани от еврейски на гръцки език. Един от преводачите, като стигнал до мястото в книгата на пророка Исаия, където се казва, че девица ще зачене в утробата си и ще роди Син, името на Когото ще означава това, което ний разбираме под думите „с нас е Бог“, се спрял, замислил се и си казал: Това не е възможно. Как може неомъжена

жена девица, чиста в девствеността си, да роди? И той взел нож и почнал неспокойно да изтрива думата девица, с намерение да я замени с думата жена. Свещеното предание говори, че внезапно Ангел Господен хванал ръката му и я задържал. Небесният пратеник искал да му каже: Как тъй ти се опитваш да гледаш на божествените неща с човешки очи? Нима е възможно светото таинство на въплощението без величавата светост на девството?

Имайки пред вид този факт, в Първото си послание до Тимотея св. апостол Павел пише: „Наистина, велика е тайната на благочестието: Бог се яви в плът“ (3:16). Богвъплощението се оказва тайна на благочестието. Историата на светостта вижда това върховно таинство на живота като начало на благодатната ера, в която таинствената връзка между Бог и вярващия в Него човешки свят изпъква като сила, която е създавала и създава безбройните чудеса на светостта.

Запитан бил веднъж един от светите отци на Църквата: възможно ли е Бог да стане постижим? Той отговорил: „Ако ние бихме могли да постигнем Божие същество, Бог би престанал да бъде за нас Бог“. Запитан бил по-нататък: а можем ли ний да разберем, как тъй Невместимият стана вместим в чистата утроба на светата Девица от Назарет? Той отговорил приблизително така: И това ний не можем да разберем, защото човешкият ум си служи с представи и понятия, които са твърде много ограничени и тесни, свързани със земята като в клопка. Когато обаче духът ни се откъсне от връзките си със земята, когато се издигне в сферите на божествените видения, тъй почва все по-добре да чувствава и да разбира какво значи това, че девица заченала и родила Бога на света. Дайте на човека божествените крила на светата молитва, направете ясен пътя му към висините, вържете го с чудните сетива на благочестието и вий ще го видите да ликува и възторжено да пее песента на толкова векове: Христос се ражда! Славете Го! Христос иде от небесата! Срещнете го! Христос е на земята! Възнесете се!

Когато една добра християнка на днешната света неделя се завърнала в къщи, след като била в храма на молитва, още от прага усмихната и радостна завикала към домашните си: „Вих искала да ме поздравите с думите: Честито Рождество Христово!“ — „Но защо толкова бързаш?“ — посрещнали я с учудване близките ѝ. — „Има още няколко дни до Коледа!“ — „Поздравете ме с тия думи!“ — продължавала да настоява тя. — „Защото в храма днес аз усетих, че душата ми стана пещера, в която Христос Спасителят се роди! Роди се с голямата Си любов! Роди се със Своя мир, който донесе на земята. Роди се и ме обдари с вярата в живота, в големия, светлия, вечния живот!“

Блажени са тия, които на днешния ден могат да си отидат по домовете с тоя възторг и с тая радост. Тия божествени чувства могат всеки миг да ни осенят и обладаят, ако употребим усилия над себе си не толкова с разума, колкото със сърцето си да вникнем в съдържанието на евангелските думи: „А всичко това стана, за да се сбъдне реченото от Господа чрез пророка, който каза: „ето, девицата ще зачене в утробата си и ще роди Син, и ще Му нарекат името Емануил“, което ще рече: с нас е Бог“. Велика е тази тайна на благочестието. Но тя става толкова по-велика, колкото по-широко отворим душите си за нея, не за да я разберем в дълбоката ѝ същина, защото това не е възможно за нас, а да я почувствуваме, — да я почувствуваме като върховна сладост в живота на вярващия, под която замيرат и чезнат безвъзвратно всичките горчивини, които понякога могат да ни настигнат и да направят пътя ни несигурен и тревожен.

Светлият празник Рождество Христово вече чука на портите ни. Нека се подготвим за него с чисти сърца и с благи воли. Та когато тия порти на живота ни се отворят за великото шествие на новородилия се Богомладенец в света, слухът ни правилно да долови и душите ни правилно да подемат, безсмъртния химн, идещ откъм небесата: „Слава във висините Богу, и на земята мир, между човеците благоволение!“ (Лук. 2:14). Амин.

Д-р Т. п. ТОДОРОВ

ХУДОЖЕСТВЕН ОТДЕЛ

Градината на св. Климент

Край Охрид, на хълм, във просторна градина, под нежната грижа на Климент свети, израстват фиданки и всяка година все повече хълмът от тях се краси.

И Климент блажени, ги често преглежда. Когато се буря развихри той сам изправя ги нежно и с грижа подрежда, и пример на всички показва голям.

Той често земята със остра мотика разрива и скуби тревата с ръде и клони зелени във пълна прилика на всички фиданки поставя добре.

Да бъдат на слънце, той бурени с радост, различава, полива ги с много води да раснат, да крещат дълбоко и, с благост, възправен доволно оглежда и бди.

Прекръства се бавно, смирено, и тука, желае на своите духовни чеда урок да даде за богата поука и с глас благороден започва така:

„О, мои любими, животът със бури и страшни вихрушки донася беди и който без разум във него се втури — опасност голяма навред го следи.

Житейските бури на него със сила напират и той се стъписва от страх, и често в неволя кураж не намира, и пада, и гине в измама и грях.

И бурен греховен, със люта отрова, увива се в него и той, съкрушен, изсъхва духовно и вече за Бога умира, загива във грях задушен.

Но щом се за него о време помисли, подобно на тези фиданки сега, ще може във дрехи изпрани и чисти отново да бъде облечен в Христа...

О, вие, чеда, ученици послушни, във правата вяра, с четмо и писмо, водете вий своя народ благодушний и знайте добре във живота едно:

Фиданка същинска без помощ в живота във ранни години е всеки младеж и може на страсти превит под хомота да падне далече от святий стремеж.

Човекът додето е още във младост, изправяйте бързо далече от зло — от бурен греховен чистете го с благост, за Бога да крепне във всяко добро...

Архим. ИЛАРИОН

Свети Александър Невски

(Исторически разказ)

Камбанен звън разбуди спящия град. Слънцето току-що беше огряло с лъчите си шестте златни купола на съборната църква „Св. София“, когато нейните сладкогласни камбани зазвъняха в ранния утринен час тържествено и стройно.

Великият Новгород потръпна в сънна омая и се раздвижи под техните мощни звуци, които на бурни талази се разнасяха във ведрото пролетно утро. Те проникваха дори през плътно спуснатите дървени капаци на решетъчните прозорци и тежките атлазени завеси в боярските домове, провираха се между полуотворените прозорчета на малките къщурки на простолодието и събуждаха всички.

Скоро улиците се изпълниха с пъстър мравуняк от люде — горди бояри и богати търговци, войници, свещеници и монаси, селяни — пременени и възбудени.

Всички шумяха и се стичаха към средищния площад пред двореца, където едри мустакати гвардейци бяха застанали на почетна стража пред входа.

Народът прииждаше на тълпи.

Новгород празнуваше днес тържествено венчавката на своя княз Александър с дъщерята на полощкия княз Брячеслав — Александра.

Млад беше князът, ала обичан от всички, затова площадът ехтеше от възторжените възгласи на народа, с пожелания за щастлив и радостен живот.

Изведнъж камбанният звън секна и над гъмжилото, което се буташе и притискаше един в друг, зацари тишина. Скрил тръбач от върха на вътрешната дворцова кула даде знак, издрънкаха вериги и тежката желязна порта на двореца бавно се отвори.

Чу се кратка команда.

Гвардейците трепнаха, изпънаха тела и пиките изправени като гъста гора с върхове към небето, засвяткаха под слънчевите лъчи.

В тоя миг иззад вратата се показа висок, златокъдрав юноша, облечен в светла синя туника, строен, красив и величествен. Той застана като видение пред замрялата в очакване тълпа.

— Княз Александър!

— Сякаш е Ангел от небето!

— Не носи дори и меч на бедротом! — шепнеха всички прехласнати.

До него, в бяла рокля и с венче на главата, вървеше княгинята — синеока и хубава, като нежно цвете, откъснато от волните дунавски степи.

Буря от възторг избухна като гръм на площада, при вида на младата и прекрасна двойка.

— Да живее княз Александър! — викаха до прегракване богати търговци и бедни грънчари, надменни бояри и прости селяни, притиснати рамо до рамо в този тържествен час пред двореца.

Но ето — князът дигна ръка и разбушувалото се човешко море утихна наново.

— Граждани на великия и славен Новгород! — прогърмя звучният му и приятен глас. — Всички вие знаете, че преди няколко дни се сгодих в град Торжка за дъщерята на нашия съсед и приятел княза на половците Брячеслав. Но понеже моят народ е моето семейство, а това сте вие славни мои Новгородци — трябва сватбата ми да стане тук сред вас. Затова реших да отпразнуваме този радостен и щастлив за мене ден заедно.

Сега ще отидем в храма да се помолим и изпросим Божието благословение, а после всички сте мои гости. Княз ви на всенародно пиршество.

— Да живее нашия добър и мъдър княз!

— Бог да дава здраве на него и семейството му!

— Слава на Александър! — гърмеше площадът и тътенът на възторжените приветствия се носеше далече в безкрая.

След като народната радост поутихна, шествието на чело с младоженците потече като буйна и пълноводна река, към величествената катедрала.

Скоро църковната служба започна.

Коленичил пред иконата на Спасителя младият княз Александър се молеше горещо. Молеше се до него и младата и хубава княгиня Александра.

Кръстеха се боярите и войниците, молеше се целият народ вътре в храма, притиснати на площада. А беловласият архиепископ Спиридон, застанал на царските двери, със златен кръст в ръка, благославяше всички.

*

Тъмна нощ се спусна над града. Небето се обви в зловещ мрак. Звездите не светеха, изгасени като че ли от невидима ръка. В непрогледна тъмнина, са потънали къщите и улиците, притиснати и занемели.

В черната нощ се губят и могъщите кули на двореца — тъмни и назъбени. Само нощната стража по тях безмълвно брой стъпките си, подрънквайки глухо с оръжието по хладния камък.

Душно е. Тишината и черният мрак притягат душите на войниците в смътна тревога и ръката се повдига неусетно към челото, правейки кръстен знак.

Сводестите прозорци на замъка са тъмни. Само един — в стаята на княза, блещука като бдящо око в мрака.

През нощта княз Александър бодърствува. Голяма тревога беше свила сърцето му и не даваше да забрави грижите, да се унесе в спокоен сън.

Опиташе ли да затвори очи, пред него се изправяше настоящето с всичките му тежести и изпитни и в съзнанието му се налагаше въпросът: какво трябваше да направи за народа си, когото очакват нови опасности и бедности? ...

И погледът му се залутваше по стените на стаята, сякаш търсеше да прочете по тях разрешение. Ето: той се сроди с многобройното и войнствено племе на половците. Това е изгодно за княжеството. Но татарите! ...

Това азиатско племе, което наричаше себе си монголи — „всепобеждаващи“, беше заграбило голяма част от руските земи около Волга, и организира своя държава, наречена Златна Орда.

Те не се задоволяваха само със събираните данъци от почти всички руски княжества, а правеха постоянни кръвави набези — палеха, убиваха, отвлечаха в робство народа.

Наистина, жестокият и страшен техен повелител, великият монголски каган Чингиз-хан беше отдавна мъртъв, но опасността с това не само, че не намалала, а стана по-голяма.

Като смъртоносна и черна лавина, безбройните татарски орди, предвождани сега от внука му — свирепия и кръвожаден Бату-хан, заливат руската земя и я покоряват.

Наскоро великите княжества Рязанско и Владимирско бяха прегазени и опустошени за кратко време от Ордата. Не идеше ли сега редът и на неговото Новгородско княжество? — При тази мисъл младият княз потръпна в ужас и болка.

Татарите в Новгород, това означава смърт за всички! Мъжете ще бъдат изклани до един без милост, жените — отвлечени по хареми и робски пазарища, децата — разделени от родителите и измъчвани като добичета! ... А красивият и богат Новгород — в пепел и развалини! ...

— Господи! — проплака Александър, — не за себе си се моля Отче Наш! ... Спаси и закрилий народа ми! ... Протегни Десницата Си и го запази от лютите врази, защото само Ти си Единкият, който можеш всичко! ... Стори чудо, Господи, и ни запази от меча на езичниците! ...

Дълго се моли князът в душата си, дълго мисли без сън и почивка за благото на своя народ.

Звукът на рог го стресна от унеса.

Втората стража се сменяше. Светлина от факли облива за миг голямата средна кула на замъка. Сенки на стражи се мяркат. ... И отново мрак и тишина. Мъчителна и душна тишина навън, мрачна неизвестност вътре в душата!

Беше полунощ.

Княз Александър долепи горещо чело до хладното стъкло на прозореца.

Глух тътен на конски копита наруши отново тишината и черното туловище на конник изплува до портата на двореца.

— Кой? — проеща суров мъжки глас.

— Свой! — бе отговорът. — От Торжката крепост съм. Бърза вест за княза.

Стражата пропусна конника.

Той скочи на земята и подаде на началника на караула свитък.

— Добре! — Ще чакаш ли за отговор?

— Не!

Войникът се хвърли на коня и се понесе обратно на път.

След малко от стражевата кула дават знак, портата се отвори и пропуска дежурния, който с бързи стъпки изкачи каменните стъпала на стълбата.

Скоро стражата го пусна в трема. А там, изправен до вратата, блед и с лошо предчувствие за надвиснала беда, го срещна князът и пое писмото на пратеника.

Борините хвърлят зловещи сенки по стените и като че ли демони играят юдино хоро наоколо.

— Остави ме сам! — заповяда тихо княз Александър и отпрати назад началника на стражата, който изчезна безшумно.

Големият и тежък свитък с червен печат и герб привлече вниманието на княза.

— От Переяслав? ... Какво ли ми пише мой баща, великият княз Ярослав Всеволодович?

С нетърпение разкъса пакета и се зачете под бледата светлина на факлите.

„Синко, — пишеше старият княз и владетел на Великото Переяславско княжество. — Съжалявам, че трябва още в първите дни на радостта от сватбата да те огорча с тежки и жестоки известия. Към столицата на княжеството, което ти поверих, стремително настъпват татарските пълчища на Батий.

Сто и шестдесет хиляди конници, както донесоха моите съгледвачи — жадни за кръв и плячка, ще бъдат след един ден под стените на Новгород.

Помощ не мога да ти изпратя, понеже и аз съм в лошо положение. Обсаден съм от армията на шведския крал Ерик и трябва да отбивам жестоките атаки на рицарите му.

Подтикван от папата в Рим, който е обявил кръстоносна война на нашия руски православен народ, под лъжливиото твърдение, че сме еретици и слуги на Сатаната, а всъщност за да насади католицизма в славянските земи и така да претопи славяните — Ерик е събрал голяма войска от шведи, норвежци и финландци. Притиснат съм опасно, но се надявам, че с Божия помощ ще се справя с тях. Лошото е, че сме откъснати един от друг от различни и многобройни врагове — без да можем да си помогнем.

Ако ти, мой синко и княже Александре, успееш по някакъв начин да се избавиш от пълчищата на татарите, а за това не виждам друг изход, освен ако Бог направи някакво чудо и ти помогне — спомни си, че имаш баща, който е също в тежко положение, както и вие! ...

Ще задържам до последния човек Переяслав и ако се наложи, ще загинем всички под неговите развалини! ... А на тебе Бог да ти помага! ...

Твой баща: княз Ярослав Всеволодович.

Писано в град Переяслав, година 1238.“

Княз Александър усети огнени тръпки да минават по снагата му. Той се облегна тежко на стената, затвори очи и така дълго стоя печален в тишината. После се сепна, като от тежък и кошмарен сън, наметна плаща си и излезе на терасата.

Нощен хладен вятър прошумя в клоните на дърветата и помилва с кротка ласка пламналите му и зачервени от безсънието и тревожните вести страни. Тази ласка сякаш го успокои. В душата му нахлу топло и ведро чувство.

Въздъхна и изправи глава. Луната изплува зад тъмните облаци и забърза по небото.

— Има Бог! — промълви тихо князът и се прекръсти. — Той няма да ни остави без помощ!

После влезе в трема и издаде заповед ...

Скоро бързоноги гончи повикаха великите бояри на княжеството на извънреден съвет.

— Толкова рано, княже? — се чудеха всички, като влизаха един по един задъхани в тронната зала и правеха дълбоки поклони пред трона на княз Александър.

— Не е рано, боляри! Скоро ще съмне, а разполагаме с малко часове. Четете!... И князът им подаде полученият свитък.

— Утре по това време Новгород и неговите жители няма да съществуват. Татарите са на един ден път бърза язда от нас.

— Татарите! — настръхнаха всички и почнаха да се кръстят тревожно.

— Господи!... Спаси ни!...

— Няма изход, светлий княже! — промълви старият и мъдър болярин Богдан след кратко мълчание. — Татарските орди са многобройни като морския пясък и звездите небесни!... А ние разполагаме в града само с петдесет и три стотни редовни войници, заедно с конницата. За себе си не съжалявам, стар съм вече, но жалко за децата и жените!... Не можем да поорещнем врага с оръжие извън крепостните стени.

— Ще се отбраняваме отвътре! — предложи Славомир, млад и строен болярин. — Новгород не за пръв път е издържал на обсада. Зидът и кулите са здрави. Няма да пуснем татарите!...

— Обсада? — промълви тихо князът. — Наистина, тогава всички ще вземат участие и ще се бият: мъжете, жените, дори децата и старците!... Но до кога? Ден... седмица... месец!... После какво? Смърт от изгладняване и епидемии от различни болести, които неизбежно ще ни сподобят. А помощ?... От къде да очакваме помощ и спасение. Сами сме!... Цяла Русия е покорена от татарите, силните градове-крепости са сринати и опожарени, цветът на руското войнство избито и разпиляно!... Единствено само на Переяславското княжество можехме да се надяваме, но и то сега е обсадено от рицарските пълчища на шведите. Не!... На обсада не можем да издържим.

— Продуктите в главния склад са на привършване! — забелязва интендантът на града, търговецът Трьошкин. — От вчерашната всенародна трапеза запасите намаляха на половина. Ще имаме храна при една продължителна обсада само за един месец.

— Да се предадем без бой! — предложи някой тихо и страхливо се скри зад търбовете на множеството.

— Боже упаси! — настръхнаха повечето от боляри-те. — Сами да сложим главите си на дръвника! Кого до сега са пощадили татарите?...

— Много лесно се отчайвате, боляри! — прекъсна мисълта им Александър. — Наистина голяма е опасността, която ни заплашва, но вие забравяте, че има Един, който нарежда съдбините на света и няма да ни остави на произвола на съдбата!... Бог, който вижда от Небесата нашите страдания, няма да ни остави да погинем. Имай-те вяра в Него и Той ще ни спаси!... За предаване в плен не може дори и да се мисли. Открито сражение също не можем да водим, понеже силите са неравни — на един наш бранник се падат по тридесет татари. Обсада не можем издържа без продукти и помощ отвън. Остава само един начин за отбрана, също несигурен и рискован.

И княз Александър разви обширно пред изненаданите боляри своя план за действие.

— Още с първите слънчеви лъчи трима наши пратеници ще заминат при княз Брючеслав с бързо известие и молба за помощ.

След четири-пет дни неговата конница ще бъде вече тук.

До тогава, един от нас боляри, ще трябва да отиде с дарове в стана на татарите и започне преговори с хан Батий.

Тези преговори трябва да продължат дълго време, по възможност толкова дни, колкото са необходими за идването на нашите приятели половците. Ще трябва да се спечели време!...

За всеки случай, ако татарите прекъснат рано преговорите и настъпят към града, засада от пет стотици наша конница ще ги причаква на половин ден път оттук и ще завърже бой.

Ще трябва да ги задържаме и тревожим с постоянни нападения. После ще се скрием зад стените на крепостта и ще се мъчим да издържим обсадата. Друг изход няма! А сетне, каквото Бог даде!... — завърши князът, сред одобрителните възгласи на боляри-те.

— Планът е добър, княже. А кой ще отиде в татарския стан? — запита граф Черкасски, началник на дворцовата канцелария. — Кой ще рискува главата си и ще иде при жестокия Бату-хан? Пратеникът жив няма да се върне

обратно. Монголите задържат чуждите пратеници и ги убиват след несполучливи преговори, за всяване страх сред враговете. Кой ще се пожертвува и отиде на сигурна смърт?!

Минутно мълчание.

Боляри-те седяха смутени при тези правдиви, но страшни думи.

— Аз ще отида в татарския стан! — промълви тихо княз Александър и огледа с кротки очи всички. — Вече съм решил това!... Никой по-добре от мене не може да извърши тази работа и укроти жестокия каган. А ако татарите не се върнат обратно и нападнат Новгород — моята съдба няма да бъде по-лоша от вашата и тази на всички мои поданици. Само краят ще дойде няколко дни по-рано. Но нека да не мислим най-лошото, а да се уповаваме на Бога и Неговата милост!

Александър стана от трона и вдигна повелително ръка.

Боляри-те излезнаха с болка и смут в душата.

Залата се изпразни.

Князът остана сам, скръсти молитвено ръце и неговият сподавен, тих глас политна към небето:

— Господи!... Ти си единственият свидетел на моята безпределна мъка, която притиска като тежък камък сърцето ми. Ако нещо съм пред Тебе съгрешил — накажи мен, но пощади невинните!... Народът ми е в смъртна опасност!... Стори чудо, Господи, и го запази, защото само на Тебе Единичкия се уповавам, Отче на Светлината!...

Александър падна ничком, допре горещето си чело до хладния мраморен под и с треперящ преобразен глас промълви:

— Нека да бъде Твоята воля Господи!

И лежа дълго време така, докато слънцето обagri небето на изток с алена кръв.

Клепалата на всички църкви в Новгород тържествено биеха... По крепостните кули и площадите се тълпеха всички...

Широко отворени зееха големите крепостни врати.

Но Новгород не се готвеше за предаване.

Архиепископът с всички боляри и народа излязоха и се отправиха да посрещнат своя владетел, благочестивия и Христолюбив княз Александър, който се връщаше жив и невредим от опразнения и изоставен стан на татарите.

Бог послуша молбата на своя раб, княза-светец и извърши велико чудо: многобройните и жестоки татарски орди се оттеглиха внезапно и без бой от Новгород.

Безмилостната и кървава десница на хан Батий беше спрена по Божия милост и вдигнатия смъртоносен татарски меч отстранен от шията на обречените и безпомощни люде.

Новгород беше спасен от погибел и унищожение.

Пред вратите навалищата се превърна в живо море. Хиляди ръце се протягаха нагоре, мъчейки се да се докоснат до дрехите на княза.

— Светец!...

— Истински Божий угодник!...

— Слава на Александър!... — бушуваше възторженото множество.

А младият и красив като ангел княз яздеше коня и с просълзени от радост очи гледаше народа и шепнеше топли молитви.

(следва краят)

Свещеник ИОРДАН САДОВСКИ

Исторически справки:

1. **НОВГОРОД** (или Невгород-Белики) — град в европейска СССР (Ленинградска област), на река Волхов. Този град е играл важна роля в политическия живот на Русия. Съществувал е вероятно още през V или VI векове. По времето на Рюрик (864—879) станал столица на Русия, преди Киев. Към края на XII век бил независимо търговско княжество, което поддържало големи връзки даже и с немската Ханза.

2. **ПОЛОВЦИ** — така русите наричали Куманите (Кипчаците) — голямо племе от тюркски произход, което живеело между Аралско море и Днепър.

3. **ЗЛАТНА ОРДА** — име на най-западното ханство, основано от монголите през средните векове. То се простирало над южния Сибир и през XII век обхващало се-

веро-каспийската област, земите между Каспийско и Черно море и реките Волга, Дон и Днепър. Последните остатъци от това ханство били присъединени към Русия от Екатерина II в 1783 година.

4. ЧИНГИЗ ХАН — знаменит татарски завоевател и основател на първата монголска империя (1155—1227 година). Провъзгласен в 1206 година за върховен вожд на монголските орди, той се установил в Каракорум и издал законник — „Ясака“ — понеже бил написан в Ясу и от който са се запазили незначителни откъси. Заел от унгурите писмото и вярата. След това предприел поход срещу Китай, минал Китайската степа и превзел Пекинг.

По-късно нахлул в Туркестан и разорил богатите и могъщи градове Бухара, Самарканд, Мерв, Херат и др. Събрал 600.000 армия, покорил куманите и нахлул в Русия. В 1224 година разделил своята империя между синъветте си: Джучи, Джагатай, Угедей и Тули-хан.

5. БАТУ-ХАН — наричан от руснаците Батий, прочут монголски (татарски) вожд, умрял в 1255 година. Внук на Чингиз-хан и втори син на хан Джучи. Установил татарското владичество над руските земи и завоевал в 1237 година град Болгар, столицата на приволжските българи. Нахлувал с войските си във Волиния, Силезия и Унгария.

ОТЗИВИ И БЕЛЕЖКИ

БЕЛЕЖИТИ ГОДИШНИНИ

В световната летопис са записани светли страници за културни прояви от висок порядък, свързани с рождени и смъртни дати на велики творци и учени, за исторически събития и забележителни издания, които са оставили трайни следи в живота на народите.

В последното тримесечие на 1960 година българската културна общественост чувствува с нарочни тържества и отбелязване в печата няколко бележити годишнини, свързани с нашето културно-историческо развитие, които отбелязваме накратко.

Петдесет години от смъртта на граф Лев Николаевич Толстой

По решение на Световния съвет на мира всички народи чувствуваха през м. ноември паметта на един от най-популярните писатели в целия свят — граф Лев Николаевич Толстой, по случай 50 години от неговата смърт.

Художественото литературно наследство на Лев Толстой е тясно свързано с нашата съвременност, чиято най-важна отлика е борбата за освобождението на човешкия дух и неговата зависимост от икономическите фактори на стария свят. Дейно участие в тази борба взе и Толстой чрез много свои творения, в които смело изяви разбиранията си като писател за изграждането на нов, по-добър свят, с по-висока нравственост и културно развитие. Той разкри силата на реализма в литературата, неразделно свързан с живота и общественото преустройство. „Неговото творчество е обвеано със световна слава“ — отбеляза в „Литературен фронт“ (17. XI. 1960 г.), редом с гениалната характеристика на Ленина: „Кого в Европа можем да поставим редом с него? Никога. Лев Толстой съумя да постави в своите работи толкова велики въпроси, съумя да се издигне до такава художествена сила, че неговите произведения заеха едно от първите места в световната художествена литература. Епохата на подготовка на революцията в една страна с потиснати крепостници направи — благодарение на гениалното осветление на Толстой — крачка напред в художественото развитие на човечеството“.

Многобройни са изказванията на големи писатели в чужбина и у нас, които бележат възторжено великото писателско дело на гениалния руски писател. Цели томове изследвания, критики и очерци на литературни историци и писатели са натрупани в световната литература за Лев Толстой. Многоотомно е Толстоевото литературно наследство — романи, повести, драми, разкази, очерци и др. — преведено почти на всички културни езици. Неговите романи „Война и мир“, „Ана Каренина“, „Възкресение“, „Крайцера соната“, пиесите „Живият труп“, „Силата на мрака“, много повести и разкази са високо постижение в световната художествена литература и отражение на епохата в руския дореволюционен живот.

Съчиненията на Толстой са изцяло преведени и на български език през 1928—1929 г. в 14 тома (издателство „Игнатов“) и през 1956—1957 г. в 15 тома художественото му творчество (издателство „Народна култура“) у нас те са излезли до сега в 373 издания с общ тираж 1,257,000 екземпляра. Огромно е влиянието на Толстоевото художествено творчество върху българските писатели, мнозина от които са се учили от литературното му наследство, изследвали са света и образите на неговите герои, езика и стила на произведенията му.

Толстой е обичал България и българския народ. Някои негови съчинения, преведени от оригиналния ръкопис, са излезли за пръв път в България. В едно свое изказване той заявява: „Аз помня вашата страна. А народът ви... никога не ще забравя“. Известно е също така неговото желание да дойде в България, за да посети прочутия Рилски манастир и решението му да замине за България, на път за която смъртта го заварва на гара Астасово на 9 ноември 1910 г.

В творенията на Толстой голям дял заемат съчиненията му, в които той изразява своето отношение към християнската религия. Те обхващат три тома, които съдържат: „Изложение на евангелското християнско учение“, „За религията и нравствеността“, „Що е религия и каква е нейната същност“, „Богу или Мамону“, „Християнство и патриотизъм“, „Църквата и Държавата“ и др. Това са обстойни трактати върху религията и съпоставяния на християнското учение с действителността в Толстоево време, които не са загубили значение и до днес.

Лев Толстой написва и един друг забележителен труд с религиозно съдържание, озаглавено „Учението на Христа, изложено за деца“. В началото на това Евангелие за деца той изказва оригинални мисли: „Иисус Христос в Своето учение и живот открил на хората, че Божият дух живее във всеки човек. Божият дух — това е любовта. А любовта живее в душата на всеки човек.“ В оригинален предговор обяснява, че предава със своя думи учението на Христа така, че да го разбират децата и да има влияние върху техния живот. Четирите евангелия, които дава повестувателно, великият писател счита за нравствено ръководство в живота.

Гробът на Лев Толстой се намира в Ясна поляна, където той е живял по-голяма част от своя живот и дето е заветал да бъде погребан.

По случай 50-годишнината от неговата смърт (9. XI. 1910 г.) във всички всекидневни и седмични вестници бяха поместени статии, посветени на творчеството и живота на великия писател.

Сто години от излизането на сборника „Народне песме македонски бугара“, от Ст. И. Веркович

През настоящата година се навърши 100-годишнината от излизането на „Народне песме македонски бугара“ (Бялград, 1860), сборник народни умотворения, събрани от Стефан И. Веркович, босненски сърбин, вдъхновен деятел за южнославянско братство и единение между всички славяни.

През 1850 г. Веркович пристига в Македония, за да събира материали. Три години той пътува из македонски градове (Битоля, Крушево, Воден, Прилеп, Кожани, отива до Солун и Кавала, посещава някои манастири; влиза във връзка с интелигенцията, проучва положението на населението в тези краища. След като събрал много фолклорни материали, през 1854 г. се връща в Бялград; следната 1855 г. приема православието и отново заминава за Македония, като се установява в гр. Сер, където се оженва за македонка. Тук продължава да събира народни песни, приказки, легенди и други народни умотворения, запознава се с духовния живот и бита на населението. След петгодишна упорита работа издава първия том на своя прочут сборник, който съдържа 335 песни от Македония

(Серско, Разложко, Велешко, Битолско и Дебърско) на чист български език, както бележи сам Веркович. Той престоюва 10 години в Македония и изнася пред културния свят истината за народа, който населява тази част от Балканския полуостров, песните, които той пее, приказките, легендите и гатанките, които разказва, историческото наследство на неговия богат език и минало.

Осем години след излизането на този забележителен труд Веркович издава няколко научни трудове, в които изнася етнографски и други научни данни за населението в Македония.

Един след друг излизат последователно няколко книжовни трудове на Веркович, във връзка с неговите научни изследвания в Македония: 1. „Веда Словена“, Белград 1874 г. 2. „Описание быта болгаръ, населяющихъ Македонію“, Москва, 1868 г. 3. „Топографическо-этно-

графическій очеркъ Македоніи“, Петербург, 1889 г. и др.

През 1877 г. Веркович напуска Македония и се преселва в Петербург, където живее 14 години. В 1891 г. се преселва в София, където умира през 1895 г. Посмъртно излизат още два сборника от Веркович — в Москва под редакцията на П. А. Лавров („Сборникъ Верковича“ I. Народни песни македонскихъ болгар“) и в Чехия под редакцията на чешкия учен И. Поливка, Прага, 1932 г.

В нашата литература са публикувани много изследвания и трудове за фолклорните и етнографските научни приноси на Стефан Веркович, които засягат нашето културно историческо минало. Напоследък проф. Михаил Арнаудов, след дългогодишни изследвания, е приготвил два тома върху забележителните научни материали на Стефан Веркович.

ЦЪРКОВНА И ОБЩЕСТВЕНА ЛЕТОПИС

Църковни служби на Негово Светейшество. На 8 ноември, Димитровден, Негово Светейшество отслужи св. Божествена литургия в столичната църква „Св. Димитър“. След светата служба произнесе слово за празника и благослови множеството благочестиви християни от квартал „Хаджи Димитър“, които присъстваха в храма.

— На 20 и 21 ноември, Архангеловден, Негово Светейшество се черкува на бдението и светата Литургия в Рилската св. обител.

— На 4 декември, Въведение Богородично, Светейшият Патриарх извърши освещаването на южния св. олтар „Въведение Богородично“ в столичния храм „Св. Параскева“, след което отслужи св. Божествена литургия и произнесе слово за празника и деня на християнското семейство.

По случай заемането на Ловчанската митрополитска катедра от Негово Високопреосвещенство Ловчанския Митрополит Максим г. Карло Луканов, министър на външните работи, го е поздравил със следната телеграма:

До Ловчанския Митрополит **МАКСИМ,**
ЛОВЕЧ

Честитя Ви избора и в деня, когато поемате ръководството на Ловешката епархия, Ви изпращам моите поздравления, като се надявам, че Вашата служба ще се вдъхновява от благородния идеал за патриотичното единство на народа ни в борбата за мир и за всеотдаен напредък на нашата социалистическа Родина.

К. ЛУКАНОВ

Министър на външните работи

Негово Високопреосвещенство е отговорил със следната телеграма:

Господин **КАРЛО ЛУКАНОВ,**
Министър на външните работи на НРБ,
СОФИЯ

Дълбоко трогнат от проявеното високо внимание към мен всеотдаечно Ви благодаря, Господин Министре, за отправените ми поздравления и хубави пожелания по случай избирането ми за митрополит и поемане управлението на историческата Ловчанска епархия, с уверение, че и в новото служение с усърдие ще работя за преуспяване на скъпата ни Родина, за доброто на прекрасния ни народ и деятелно ще участвувам във високоблагородната борба за мир в целия свят.

Ловчанския Митрополит **МАКСИМ**

Ден на християнското православно семейство. По случай празника на християнското православно семейство, който се чествува от Българската православна църква всяка година на празника Въведение Богородично, св. Софийска митрополия по традиция устрой, с благословението на Негово Светейшество Кирил, Митрополит Софийски и Патриарх Български, тържествено събрание с религиозна беседа и музикална програма на 3 декември т. г. в митрополитския салон.

Присъстваха Негово Светейшество Патриарх Кирил, Техни Високопреосвещенства синодалните архиереи Ви-

динският Неофит, Доростолоксий и Червенски Михаил и Неврокопский Пимен, Техни Преосвещенства епископите Левкийски Партений, Макариополски Николай и Знеполски Йосиф, архимандрити, свещенослужители и много благочестиви християни и християнки.

Негово Преосвещенство Епископ Йосиф, викарий на св. Софийска митрополия, откри събранието с кратко слово за значението на деня на християнското семейство.

Професор д-р Димитър Дюлгеров изнесе беседа за християнското семейство в светлината на Библията, изслушана с внимание.

Софийският свещенически хор под диригентството на иконом Димитър Попконстантинов изпълни музикална забава с църковни и светски композиции.

Негово Светейшество Патриарх Кирил даде отеческо благословение на присъстващите и им честити светлия ден „Въведение Богородично“ — празник на християнското православно семейство.

К.

Благодарност. Свещеноиконом Михаил Христов, Архиепископски наместник в Асеновград, изказвам вседушна благодарност на Негово Светейшество Патриарх Кирил за изказаните телеграфно и устно чрез Н. Преосвещенство Епископ Стефан съболезнования по случай смъртта на презвитерата ми Василка, на Н. Преосвещенство Епископ Стефан за извършеното опело и утешителното надгробно слово за покойната, на Негово Високоблагоейство свещеноиконом Павел Първанов, епархийски съветник, на отците от града и селата, които взеха участие в опелото, на д-р Григоров, който неотстъпно цели четири месеци беше над здравето на покойната; на игумена на Бачковския манастир Негово Високопреподобие архимандрит Константин за изказаните телеграфно и устно чрез иеромонах Софроний съболезнования от името на манастирското братство и служащите, на всички които устно или писмено изказаха съболезнования и почетеха с присъствието си покойната, за да я изпратят до вечното ѝ жилище.

Скръбна вест. Съобщаваме на близки и познати, че на 22 того след дълго и мъчително боледуване почина нашата скъпа и незабравима съпруга, майка, баба, сестра и тъща презвитера **Василка п. Михайлова** от Асеновград. Покойната бе образец на добра съпруга, майка и народна учителка. Със своя живот тя ни остави пример на подражание.

Проектира се създаването на международен протестантски радиопредавател в Швейцария, чието предназначение ще бъде, посредством най-новите технически средства, да задоволява религиозните интереси на протестантите по цял свят чрез благовестие, богослужение и религиозна музика. Предавания, които биха нарушили конфесионалния мир и които биха навредили на неутралитета на Швейцария, щели да бъдат недопустими; политически и търговски интереси — изключени.

Редактор: ЙОРДАН П. ИЛИЕВ